

2.6. Роль новітніх технологій у дослідженні окремих елементів криміналістичної характеристики доведення до самогубства

У структурі механізму доведення до самогубства необхідно зазначити роль новітніх технологій, так званий кібербуллінг. Кібербуллінг (від англ. дієслова to bully – агресивно нападати, знущатися, цькувати, задирати) – це віртуальний терор, частіше – підлітковий. Науковці визначають кібербуллінг як агресивний, навмисний вчинок, що вчиняється групою або особою з використанням електронних форм зв'язку повторно протягом певного часу проти жертви, яка не може себе захистити. Американські вчені зазначають, що згідно з їх опитуваннями всі форми буллінгу традиційного та кібербуллінгу, пов'язані з посиленням формування думок про самогубство.¹ Його методами (техніками) можуть бути – анонімні погрози, кіберсталкінг (переслідування), флемінг (перепалка), хеппіслепінг (радісне побиття), публічне викриття та шахрайство, персонація (видача себе за іншу особу), виключення/остракізм («соціальна смерть»), наклеп, харасмент та ін.

З початком поширення мережі Інтернет з 1980-х років одним із нових способів доведення до самогубства стала глобальна

---

¹ Див.: Sameer Hinduja, Justin W. Patchin. Bullying, Cyberbullying, and Suicide Cyberbullying. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13811118.2010.494133#.UxHf9f_uWw

мережа Інтернет, де злочинці використовуючи різноманітні технічні прилади та системи для спонукання жертви до вчинення нею самогубства (кібербулінг, троллінг та ін.). Інтернет надає агресивним людям: швидко, безперервно, дистанційно, анонімно ретранслювати свою негативну інформацію мільйонам користувачів по усьому світі. Інноваційні технології надали можливість спілкуватися людям з різних кінців світу, спрощувати пошук інформації, впливати на людей, але не навчають їх взаємодіяти та співіснувати, у них відсутній безпосередній міжособистісний контакт. Віртуальний образ не відділяється від особи, людина не бачить безпосередньо свого візаві, не знає всієї правди про його поведінку і не може її передбачити¹. Один раз інформація, що з'являється в мережі, виходить з під контролю, і на жертву виливається потік слухів, критики, зображень та фотографій, що можуть циркулювати вічно. Від цього у жертви виникають негативні наслідки – занижена самооцінка, почуття незахищеності, тривожність, депресії, думки про самогубство.

Доведення до самогубства в Інтернеті вчиняється через використання соціальних мереж для: розповсюдження неправдивої інформації, закликання до масового самогубства та т.п. Такі дії злочинців носять латентний та організований характер, у зв'язку з чим вони розслідуються зі складнощами (анонімний, віртуальний суб'єкт злочину, предмет злочину – різноманітні технічні засоби). Згідно статистики, в англомовних країнах з проявами

---

¹ Див.: Драгунов С. Троллінг и кибербуллинг – новые виды виртуального террора / С. Драгунов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.broadband.org.ua/pressa/2076-trolling-i-kiberbulling-novye-vidy-virtualnogo-terrora/>; Ментюкова М. А. Эволюция уголовной ответственности за доведение до самоубийства с использованием сети Интернет / М. А. Ментюкова, М. М. Дубровина // Вопросы современной науки и практики. Университет им. В. И. Вернадского. – 2013. – Спец. вып. (44). – С. 81-86; Блайа Катрин. Кибербуллинг и школа. Как влияют он-лайн агрессоры на атмосферу в школе. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://detionline.com/assets/files/journal/10/worldres_10.pdf; Дайнека Н. М. Кибербуллинг : онтологічні ознаки та типологія / Н. М. Дайнека // Вісник Житомирського державного університету. – Вип. 4 (70). – С. 233-238; Киббербуллинг – инновационный способ насилия над ребенком. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ostanovimnasilie.org.ua>; Измestьева Е. Темная сторона Интернета : защита личной информации. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://te-st.ru/2013/04/05/privacy-by-design/>.

кібербулінгу стикаються більше третини підлітків 12-15 років. В Росії лише одна особа була засуджена за доведення до самогубства через мережу Інтернет¹, а в Україні взагалі не було винесено вироків у таких справах. В США є випадки притягнення до відповідальності за доведення до самогубства через Інтернет як дорослих так і неповнолітніх.

Захист недоторканості особистого життя в наш час є найактуальнішим питанням, пов'язаним з Інтернетом і новітніми технологіями. Сервіси у мережі збирають особисту, конфіденційну інформацію про користувачів зі своєю метою, а вона стає причиною кібербулінгу. В Росії внесли до Думи законопроект за введення покарання за доведення до самогубства боржників колекторами та банкірами, методи якими вони користуються для повернення боргів через виведення боржника з психологічної рівноваги без погроз та жорсткого поводження, приниження людської гідності, проте спрямований психологічний вплив може стати причиною самогубства².

Поняття кібербулінгу розглядається спеціалістами у сфері психології, педагогіки, цивільного та кримінального права. У структуру кібербулінгу входять такі психологічні портрети: а) агресор – імпульсивна людина, яка хоче бути головною над усіма і хоче, щоб всі його слухали і боялись, не вміє співчувати, фізично сильніший жертви; б) жертва – замкнута людина, вразлива і сором'язлива, невпевнена у собі, дуже переживає за все, має занижену оцінку, депресивна, часто думає про самогубство, не має близьких друзів, фізично слабший агресора; в) спостерігач – людина, який дуже вже цікаво подивитись, може зафіксувати, процес цькування і знущань однієї людини над іншою³.

---

¹ Ментюкова М. А. Эволюция уголовной ответственности за доведение до самоубийства с использованием сети Интернет / М. А. Ментюкова, М. М. Дубровина // Вопросы современной науки и практики. Университет им. В. И. Вернадского. – 2013. – Спец. вып. (44). – С. 81-86.

² Див.: У Росії хочуть ввести покарання за доведення боржника до самогубства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~1/2013/10/27/311566>.

³ Див.: Драгунов С. Киббербуллинг – инновационный способ насилия над ребенком. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ostanovimnasilie.org.ua>

До методів (технік) кібербулінгу можна віднести: а) анонімні погрози (anonymous threat) – пересилання агресором листів з образами, залякуваннями без підпису на електронну адресу жертви, щоб психічно її принизити та примусити її страждати; б) кіберсталкінг (cyberstalking – переслідування) – тривала повторювана розсилка погроз своїй жертві через мобільний зв'язок та електронну пошту або сторінки у соціальних мережах повідомлень, а в подальшому – шантажування її якимись фактами з особистого життя, з метою дратування, домагання певної особи або до вчинення подальших злочинів, наприклад побоїв або насильства. Довге та тривале переслідування може привести до думок про самогубство, особливо підлітків¹. В РФ школяра довів до самогубства комп'ютерний вірус «блокувальник Windows». Підліток скористався ноутбуком у відсутності батьків та заразив комп'ютер троляном «блокувальником». Такі віруси заражаючи систему, блокують доступ до комп'ютера і вимагають сплатити його відновити. Школяр отримавши таке повідомлення міг злякатися суми, яку зловмисники виставили у повідомленні і вирішив покінчити життя самогубством; в) флемінг (flaming – полум'я) – це обмін короткими ворожими емоційними репліками між двома особами – агресором та жертвою, метою агресора є приниження жертви, і тим самим отримання від цього задоволення; г) харасмент (harassment – неспокої, агресія, образа, пригноблення), це тривалий односторонній агресивний вербальний або/та невербальний вплив одного чи декількох агресорів на жертву через надсилання на її електронну пошту повідомлень (сотні або тисячі текстових повідомлень на стільниковий телефон жертви, залишивши її з величезними рахунками за їх отримання)²; г) наклеп (denigration – наклеп, диффамация) – принизлива, неправдива інформація про жертву, що

---

¹ Див.: Драгунов С. Киббербуллинг – инновационный способ насилия над ребенком. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ostanovimnasilie.org.ua>; Дайнека Н. М. Кібербуллінг: онтологічні ознаки та типологія / Н. М. Дайнека // Вісник Житомирського державного університету. – Вип. 4 (70). – С. 235.

² Дайнека Н. М. Кібербуллінг: онтологічні ознаки та типологія / Н. М. Дайнека // Вісник Житомирського державного університету. – Вип. 4 (70). – С. 235.

розміщується агресором на персональній сторінці жертви або по електронній пошті (фото). Наприклад, створення он-лайн списків студенток, яких визначено «повії» школи¹. У РФ було засуджено за доведення до самогубства за допомогою Інтернет дівчину, яка за те, що її покинув коханий, виставляла коментарі під його фотографіями, не тільки з принизливим текстом, але й товкала його на самогубство, хлопець цього не витримав і повісився². В Закарпатській області школярі зацькували свою 14-літню однокласницю до самогубства у соціальній мережі. Вони фотографували Аліну Ф. без її відома, а потім розміщали принизливі коментарі під ними³; д) персонація (impersonation – розігрування ролі; імітування; зображення (кого-н.) агресор видає себе за жертву, використовуючи її пароль надсилає неправдиву, образливу інформацію від імені жертви⁴; е) публічне викриття та шахрайство (outing вихід and trickery обман, шахрайство, обдурення, афера) оприлюднення особистої інформації. Агресор отримує конфіденційну інформацію від жертви, встановивши з нею довірливі стосунки, а потім розсилає її по електронній пошті з образливими коментарями⁵; є) троллінг (trolling – ловля риби на блісну) – це стратегічно спланований та провокативно спрямований флемінг, він може бути якимось парадоксальним, руйнуючим стереотипи висловлюванням для розпалювання конфлікту між учасниками, взаємних образ⁶; ж) виключення / остракізм (exclusion виключення/ ostracism вигнання) реалізується через невербальне бойкотування

¹ Там само. – С. 235.

² Ментюкова М. А. Эволюция уголовной ответственности за доведение до самоубийства с использованием сети Интернет / М. А. Ментюкова, М. Н. Дубровина // Вопросы современной науки и практики. Университет им. В. И. Вернадского. – 2013. – Спец. вып. (44). – С. 83.

³ Див.: Школьники затравили одноклассницу в социальной сети до самоубийства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.net/common/635031-shkolniki-zatravili-odnoklassnitsu-v-sotsialnoy-seti-do-samoubiystva.html>.

⁴ Дайнека Н. М. Кібербуллінг: онтологічні ознаки та типологія / Н. М. Дайнека // Вісник Житомирського державного університету. – Вип. 4 (70). – С. 235.

⁵ Там само. – С. 236.

⁶ Драгунов С. Киббербуллинг – инновационный способ насилия над ребенком. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ostanovimnasilie.org.ua>.

спілкування, блокування доступу до свого профілю¹; 3) хеппіслепінг (радісне побиття) – це відеоролики, в яких зняті реальні сцени насильства у суспільстві без згоди жертви, розміщені на таких ресурсах, де їх можуть переглянути мільйони людей. Відео зі сценою приниження завантажується в Інтернет, це як початковий етап кібербулінгу².

Зміст, структура і значення способу вчинення злочину досліджені криміналістикою достатньо глибоко. Різні аспекти вчення про нього висвітлювались у юридичній літературі у галузях кримінального права³, кримінології⁴, кримінального процесу⁵, криміналістики⁶. У криміналістиці на сьогодні вироблене усталене поняття способу злочину: це спосіб дії злочинця, який виражається в певній взаємозалежній системі операцій і прийомів підготовки, вчинення і приховування злочину⁷.

При проведенні розслідування доведення до самогубства проблема розпізнання де є вбивство, а де доведення до самогубства,

---

¹ Дайнека Н. М. Кібербулінг : онтологічні ознаки та типологія / Н.М. Дайнека // Вісник Житомирського державного університету. – Вип. 4 (70). – С. 236.

² Там само. – С. 236.

³ Див.: Зейдьяев А. У. Классификация способов совершения преступлений / А. У. Зейдьяев // Юристь-Правоведь. – 2006. – № 4. – С. 94-95; Кирюхина, Л. Н. Вооруженное насилие как способ совершения преступления : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Л. Н. Кирюхина. – М., 1999. – 24 с; Чечель. Г. И. Жестокий способ совершения преступлений против личности : Уголовно-правовые и криминологические исследования / Г. И. Чечель. – Нальчик : Нарт, 1992. – 155 с.

⁴ Попов А. Н. Общеопасный способ в преступлениях против личности / А. Н. Попов // Юрид. мысль. – 2002. – №7 (13). – С. 81-87; Тришина. Ж. В. Особая жестокость как способ совершения преступлений против личности : уголовно-правовые и криминологические проблемы : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Ж. В. Тришина. – Саратов, 2009. – 22 с.

⁵ Карагодин В. Н. Способы сокрытия преступления, их криминологическое значение, методы распознавания и преодоления : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. Н. Карагодин. – Свердловск, 1982. – 19 с.

⁶ Белкин Р. С. Курс криминалистики : учеб. пособие / Р. С. Белкин. – [3-е изд., доп.] – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2001. – С. 735; Гавло В. К. Теоретические проблемы и практика применения методики расследования отдельных видов преступлений / В. К. Гавло. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1985. – С. 167-169.

⁷ Шепітько В. Ю. Криміналістика : енцикл. словник (укр.-рос. і рос.-укр.) / В. Ю. Шепітько / за ред. В. Я. Тація. – Х.: Право, 2001. – С. 208.

де є самогубство, а де доведення до нього турбує вчених та практиків. Цій тематиці присвячені роботи криміналістів, психологів та психіатрів¹. Ми вважаємо, що механізм учинення доведення до самогубства може виявлятися у: 1) фізичному впливі (фізичному насильстві) та / або психологічного впливі² (психічному насильстві³), 2) певному комплексі фізичного та психічного насильства.

Щодо змісту терміна «психологічний вплив» серед науковців існує декілька точок зору⁴. Його інтерпретують як умисне й цілеспрямоване втручання у процеси психічного відображення дійсності⁵; вплив на людей, що здійснюється з метою зміни ідеологічних і психологічних структур їх свідомості або підсвідомості, трансформації емоційних станів, стимулювання певних типів поведінки⁶.

Існують такі етапи психологічного впливу: 1) операційний, коли здійснюється діяльність його суб'єкта; 2) процесуальний, коли має місце сприйняття або несприйняття психологічного впливу його об'єктом; 3) заключний – коли виявляється реакція-відповідь як наслідок перебудови психіки об'єкту впливу⁷.

---

¹ Див. наприклад : Ефремов, В. С. Основы суицидологии / В. С. Ефремов. – СПб.: Диалектика, 2004. – 480 с.

² Вплив – дія, яка певна особа чи предмет або явище виявляє стосовно іншої особи чи предмета, тиск, діяння. – Див.: Новий тлумачний словник української мови. – [У 4-х т.] – Т. 1 / укл.: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К.: Аконт, 1998. – С. 528.

³ Насильство – використання фізичної сили до кого-небудь, силування, гвалт, примус; використання сили для досягнення чого-небудь; примусовий вплив на когось, щось (див.: Новий тлумачний словник української мови – [У 4-х т.] – Т. 1 / укл.: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К.: Аконт, 1998. – с. 792).

⁴ Детальніше див., наприклад : Енгальчев. В. Ф. Проблематика противоправного психологического воздействия в программе образовательной подготовки юридических психологов [Электронный ресурс] / В. Ф. Енгальчев. – Режим доступа : www.politik.org.ua/vid/bookscontent.php.

⁵ Енгальчев В. Ф. Проблематика противоправного психологического воздействия в программе образовательной подготовки юридических психологов [Электронный ресурс] / В. Ф. Енгальчев. – Режим доступа : www.politik.org.ua/vid/bookscontent.php.

⁶ Соціальна психологія розробила етапи, форми, види, методи та механізми психологічного впливу (див.: Крысько В. Г. Социальная психология: словарь-справочник / В. Г. Крысько. – Минск : Харвест ; М.: АСТ, 2001. – С. 397).

⁷ Крысько В. Г. Зазн. праця. – С. 397.

Учені психологи¹ розрізняють такі види психологічних впливів: інформаційно-психологічний – це вплив словом (наприклад, статті у газетах, що викликають почуття пригнічення, страху, ненависті, поширення слухів і міфів); психогенний – вплив фізичний на мозок людини (приміром, особа отримує травму головного мозку, і як наслідок – втрачає можливість раціонально мислити або вона попадає під вплив таких фізичних чинників, як звук, освітлення, температура тощо, що погіршує стан її психіки); психоаналітичний – це вплив на підсвідомість людини терапевтичними засобами (наприклад, звуком) для забезпечення панування над особою; нейролінгвістичний – вплив, що змінює мотивацію людини через внесення до її свідомості таких спеціальних лінгвістичних програм, як «дзеркальне відображення», «синхронізація», «психологічна сигналізація» з метою забезпечення панування над нею; психотронний (парапсихологічний, екстрасенсорний) – вплив на людину шляхом передачі інформації через неусвідомлюване сприйняття (за приклад можна навести масову телевізійну епідемію в Японії 1 грудня 1997 р. після демонстрації популярного мультфільму «Покемон» («Кишенькові монстри») 700 дітей були госпіталізовані із симптомами епілепсії через засліплючі різнокольорові спалахи, що викликали подразнення нервів очей і часткових спазмів судин головного мозку, із втратою свідомості й задухи; психотропний – вплив на психіку людини за допомогою медичних препаратів, хімічних або біологічних речовин, запахи яких можуть викликати конкретні дії й поведінку особи.

У літературі з психології зустрічаються такі методи психологічного впливу, переконання, інформування, навіювання, примус, покарання й метод прикладу². У процесі доведення до самогубства ці види психологічних впливів набувають негативного вигляду, мають сильнодіючий ефект на психіку потерпілого, як правило, використовуються комплексно, внаслідок чого особа вчиняє самогубство або замах на нього.

---

¹ Там само. – С. 142, 234, 290-293, 380-381, 408-413.

² Там само. – С. 234.

Причини й наслідки будь-якої форми насильства різні, кожна пов'язана з негативними переживаннями. Ось чому вчені посиляються на труднощі в однозначності віднесення окремих видів насильства до найтяжчих і найбільш болючих для людини. Видів проявів насильства стосовно інших багато: фізичне, емоційне, сексуальне, економічне та ін. Усі вони мають зовнішні ознаки свого прояву: синяки, садно, брак грошей та ін. Але насильство психологічне не залишає на жертві зовнішніх ознак, це інші «шрами»¹.

Фізичний вплив при доведенні до самогубства є ситуацією активного негативного впливу злочинця на потерпілого з нанесенням шкоди його здоров'ю, метою якого є сприйняття жертвою його вимоги про самогубство (біль від побоїв)².

Фізичне насильство виявляється в безпосередньому впливі на організм людини: нанесення побоїв, тілесних пошкоджень, мордувань, у результаті чого потерпілому (жертві) можуть бути спричинені мучення, нанесена шкода здоров'ю³. Наприклад, наслідками фізичного насильства: батьків до дітей є низька самооцінка, тривожність, аутоагресія⁴, до літніх людей – високій рівень депресії, симптоми безпорадності й почуття сорому й вини за поведінку своїх дітей або партнерів⁵.

Під способом доведення до самогубства можна розуміти умисні (або по необережності) дії злочинця із застосуванням такого механізму, як : фізичний вплив (фізичне насильства) та / або

---

¹ Павловская Е. В. Особенности проявления психологического насилия в семье / Е. В. Павловская // Серийные убийства и социальная агрессия : что ожидает нас в XXI веке? Медицинские аспекты социальной агрессии : мат. 3-ей междунар. науч. конф., 18-21 сентября 2001 г., Ростов-на-Дону, Россия. – Ростов-на-Дону : Изд. леч.-реабил. науч. центра «Феникс», 2001. – С. 381-383.

² Див., наприклад : Психологія суїциду : посібник / за ред. В. П. Москальця. – К.: Академвидав, 2004. – С. 270.

³ Тихомирова Л. В. Юридическая энциклопедия / Л. В. Тихомирова, М. Ю. Тихомиров / под ред. М. Ю. Тихомирова. – М.: 1997. – С. 256.

⁴ Крейхи Б. Социальная психология агрессивности / Б. Крейхи ; пер. с англ. – СПб : Питер, 2003. – С. 189.

⁵ Там само. – С. 216.

психологічний вплив (психічне насильство), певний комплекс фізичного та психічного насильства внаслідок чого в особи виникають такі психічні та фізіологічні стани, які призводять до самогубства або до замаху на самогубство.

Відомості про місце вчинення доведення до самогубства охоплюють: місце – де проводились підготовчі дії до злочину, безпосереднього вчинення злочину (погрози, жорстке поводження, систематичне приниження людської гідності, шантаж); місце – де залишені сліди злочинного посягання (місце самогубства або замаху на самогубство потерпілого); місце приховування слідів злочину, знарядь і засобів його здійснення, предмета злочинного посягання (інсценування самогубства, вбивства або нещасного випадку).

Час доведення до самогубства – це елемент криміналістичної характеристики, який поділяється на декілька частин: вчинення потерпілим (жертвою злочину) замаху на самогубство, часовий зв'язок між обстановкою до, під час та після вчинення потерпілим самогубства, черговість подій злочину та тривалість різних подій під час учинення доведення до самогубства.

Обстановка доведення до самогубства – це елемент криміналістичної характеристики, що може такі різновиди: обстановка, що передусь доведенню потерпілого (жертви) до самогубства; обстановка вчинення самогубства чи замаху на самогубство жертвою; обстановка після вчинення самогубства (посткримінальна обстановка).

Особою злочинця в процесі доведення до самогубства є особа, від якої потерпілий перебував у матеріальній чи іншій залежності і яка застосувала до неї) фізичний вплив (фізичне насильство) та / або психологічний вплив (психічне насильство), певний комплекс фізичного та психічного насильства, що призвели до самогубства або до замаху на самогубство.

Особа потерпілого характеризується виразними емоційними переживаннями, запальністю, вибухами почуттів, пристрасністю, різкою зміною почуттів, що завжди їх повністю захоплювали.

Більшість схильні до сварок, скандалів, хоча гостро переживають кожний свій конфлікт з членами сім'ї, сусідами або співробітниками. Також для них характерно сповільнене протікання психічних процесів, в тому числі емоційних переживань, які є дуже глибокими. Через систематичне приниження їх особистої гідності або жорстокого поводження вони ставали поривчастими, схильними до афекту, бурними емоціями¹.

Особа потерпілого від доведення до самогубства це особа, до якої злочинець застосовує різні способи психічного, фізичного та психологічного впливу, використовує її психічний та фізичний стан, що виник внаслідок цього у неї, скеровує її до межі самогубства.

Типові сліди доведення до самогубства – це сліди (матеріально-фіксовані, ідеальні, сліди приховування), утворені у різні періоди вчинення злочину, за певних умов та способів вчинення самогубства потерпілим, що розрізняються за об'єктом, що їх залишив (злочинцем та потерпілим).

Таким чином, використання новітніх технологій надає можливість більш поглиблено здійснити формування криміналістичної характеристики доведення до самогубства, провести аналіз окремих криміналістично значущих елементів (способу, місця, часу, обстановки доведення до самогубства, особи злочинця, особи потерпілого та типових слідів злочину), диференціювати обстановку доведення до самогубства на декілька етапів її розвитку, визначити механізм доведення до самогубства, який складається із фізичного впливу (фізичного насильства) та / або психологічного впливу (психічного насильства), певного комплексу фізичного та психічного насильства.

---

¹ Алиев И. А. Некоторые вопросы криминологической характеристики доведения до самоубийства / И. А. Алиев // Вопросы криминалистики, криминологии и суд. экспертизы. – Баку : НИИСЭ, 1972. – № 15. – С. 82-91.

Національна академія правових наук України

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Монографія

*За редакцією
академіка НАПрН України В. Ю. Шепітька,
члена-кореспондента НАПрН України В. А. Журавля*

Харків

2017

УДК 343.98 : 001.895

ББК 67.52

І 67

Рекомендовано до друку вченою радою Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України (протокол № 11 від 26 жовтня 2016 р.)

Рецензенти:

Коновалова В. О. – професор кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України

Степанюк Р. Л. – завідувач кафедри криміналістики та судової експертології факультету №1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

Колектив авторів:

Шепітько В. Ю. – Передмова, §§ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 3.1, 3.2; Журавель В. А. – Передмова, §§ 1.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4; Авдєєва Г. К. – §§ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.3, 3.2, 3.3, 3.4; Білоус В. В. – §§ 2.1, 2.4; Великанов С. В. – §§ 2.5, 3.5; Гетьман Г. М. – § 2.2; Затенаський Д. В. – §§ 2.7, 2.8; Керик Л. І. – § 2.6; Павлюк Н. В. – §§ 4.2, 4.4; Резнікова О. І. – §§ 4.1, 4.4.

І 67 Інноваційні засади техніко-криміналістичного забезпечення діяльності органів кримінальної юстиції : Монографія / кол. авт. В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, Г. К. Авдєєва та ін.; за ред. В. Ю. Шепітька, В. А. Журавля. – Х.: Вид. агенція «Апостіль», 2017. – 260 с.

Монографію присвячено проблемам розроблення інноваційних засад техніко-криміналістичного забезпечення діяльності органів кримінальної юстиції. У роботі розкрито сутність інновацій у техніко-криміналістичному забезпеченні діяльності органів кримінальної юстиції, досліджено проблеми застосування новітніх інформаційних технологій у діяльності органів досудового розслідування, інноваційні підходи до використання спеціальних знань у правозастосовній діяльності та питання техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень корупційної спрямованості.

Для науковців, працівників правоохоронних та судових органів, викладачів, аспірантів та студентів юридичних навчальних закладів.

ББК 67.52

© В.Ю. Шепітько, В.А. Журавель,
Г. К. Авдєєва та ін., 2017

© Вид. агенція “Апостіль”, 2017

ISBN